

SZKOŁA, MATURA, STUDIA, ŻYCIE – ZNAJDŹ POMYSŁ NA SIEBIE!

Cogito®

Miesięcznik dla uczniów
liceów i techników

od **30** lat
Z MATURZYSTAMI

PUNKT WIDZENIA:
SOCIAL MEDIA
– LAJK TO NIE
WSZYSTKO!

BOGATE
omówienia tematów
na **MATURĘ USTNĄ**

Nasz głos:
WRAŻLIWOŚĆ
NIE JEST
SŁABOŚCIĄ!

TWOJE
STUDIA
I PRZYSZŁOŚĆ:

INSPIRACJE:
POMAGAMY,
BO CHCEMY

- Animacja komputerowa
- Historia
- Coaching i szkolenia
- Biotechnologia przemysłowa
- Twórcze pisanie

DO SZKOŁY I NA MATURĘ:

- Omawiamy lektury: „Treny”, „Ferdynand”
- Zadania z listy CKE z „Dziadów” cz. III
- Na rozszerzenie: Intertekstualność w utworach literackich

- Wypracowanie maturalne o obowiązkach
- Powtórka z WOS-u: System polityczny i wyborczy USA
- Arkusz egzaminacyjny z języka angielskiego zgodny z wytycznymi na rok 2025

11 (605) LISTOPAD 2024
cena 13,50 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 1231-160X

ISSN 1231-160X

9 771231 160405
Pismo specjalistyczne, nakład: 15 000 egzemplarzy

SUPEROKAZJA!

DO WYBORU 3 OPCJE PRENUMERATY

Roczna prenumerata „Cogito” + wydanie specjalne „Powtórka do matury z języka polskiego i matematyki”

162,25 zł
~~184,90 zł~~

RABAT 10%

ZYSKUJESZ:

- wydanie specjalne „E-WYDANIE: 2024 NOWA MATURA powtórka z języka polskiego i matematyki” o wartości 32,90 zł w promocyjnej cenie **16,45 zł***
- **10% rabatu od prenumeraty***
Wydanie specjalne to powtórka z ważnych lektur na poziomie podstawowym i rozszerzonym, materiały z działu nauka o języku. Poradniki, jak rozwiązywać test z języka polskiego, jak napisać notatkę syntetyzującą. Wypracowania maturalne, arkusze egzaminacyjne z języka polskiego i matematyki.

Roczna prenumerata „Cogito” + „NOWA MATURA z języka polskiego i matematyki”

175,80 zł
~~192,00 zł~~

RABAT 10%

ZYSKUJESZ:

- wydanie specjalne „2023 – NOWA MATURA z języka polskiego i matematyki” o wartości 36,90 zł w promocyjnej cenie **30,00 zł**
- **10% rabatu od prenumeraty***
Wydanie specjalne zawiera bogate omówienie wszystkich lektur obowiązujących na nowej maturze, a także przykładowe wypracowania maturalne i arkusze egzaminacyjne z matematyki na poziom podstawowy i rozszerzony.

Roczna prenumerata „Cogito” + książka w prezencie!

145,80 zł

RABAT 10%

ZYSKUJESZ:

- książkę „Wróblek z kości”.
- **10% rabatu od prenumeraty***

JAK ZAMÓWIĆ

 www.edukram.pl
 prenumerata@cogito.com.pl
 22 610 11 71, 515 359 321

 78 1240 6074 1111 0000 4995 4616
GRUPA COGITO Sp. z o.o.
al. Waszyngtona 146, lokal 302
04-076 Warszawa

W tytule przelewu wpisz swoje dane oraz tytuł zamawianego czasopisma.

Inne opcje prenumeraty dostępne są na: www.edukram.pl.

*Do podanej kwoty zostanie doliczony koszt przesyłki. Aktualne ceny przesyłki zawsze na www.edukram.pl.

Prenumeratę można zamówić od dowolnego numeru.

Wszystkie oferty ważne do 17.11.2024 r. lub do wyczerpania zapasów.

Od redakcji:

„Dobrze jest czuć więcej. Zdaję sobie sprawę, że nie jest to popularne, ale w moim najbliższym gronie wielu znajomych ma taką wrażliwość” – mówi Pola Pietrzak z Poznania. Dobrze jest wiedzieć, że wrażliwość jest jedną z najpiękniejszych wartości, oznaką naszej siły, a nie słabości. Nie powinniśmy się jej wstydzić, ale doceniać. Uczniowie LO im. gen. Jakuba Jasińskiego w Warszawie też taką wrażliwość mają, dlatego nie pozostali obojętni na ostatnie wydarzenia. Gdy przyszła wielka woda, oni zorganizowali zbiórkę najpotrzebniejszych rzeczy dla powodziarzy. Zbierali butelkowaną wodę, suchą żywność oraz środki czystości. Stanęli na wysokości zadania. Teraz mówią: „Pomagamy, bo chcemy”.

Aleksander Zieliński z Łodzi chce rewolucji w nauce, pracuje nad innowacyjnymi wynalazkami, które mogą pomóc w walce z ciężkimi chorobami. Czy mu się to uda? „To, że są szanse rozwoju, to jedna strona medalu. Ta jaśniejsza. Bo druga jest taka, że licealiści mierzą się z problemem marginalizacji ich pracy naukowej. Mają też problemy z otrzymaniem grantów na nią” – zwraca uwagę laureat Konkursu Prac Młodych Naukowców Unii Europejskiej (EUCYS).

W tym numerze piszemy również o wpływie social mediów na nasze życie. Pokazujemy, jak być szczęśliwymi poza nimi i jak korzystać z nich, by nie czuć się gorszym. Zachęcamy do studiowania kierunków humanistycznych, piszemy o nowych studiach i pomysłach na życie. Przypominamy również, że z naszymi materiałami powtórkowymi do matury znacznie milej i skuteczniej przygotujecie się do matury.

Zapraszam do czytania,
Ola Sienko
redaktor naczelna

Cogito

REDAKTOR NACZELNA:
Ola Siewko

WSPÓŁPRACOWNICY:
Monika Bartnik,
Andrzej Gałązka,
Ludwik Janion,
Aneta Kunowska,
Ewa Nowak,
Krzysztof Nowak,
Dorota Nosowska,
Natalia Ren,
Agata Śmiałkowska,
Agnieszka Wyganowska

PROJEKT LAYOUTU I SKŁAD:
Ilustracja Dorota Domagała

GRAFIKA NA OKŁADCE:
Joanna Wolińska

STUDIO DTP:
Remigiusz Cichocki (kierownik)

ADRES REDAKCJI:
e-mail: cogito@cogito.com.pl
al. Waszyngtona 146, lokal 302
04-076 Warszawa

BIURO REKLAMY:
Magdalena Głogowska
magda@cogito.com.pl,
tel. 510 273 659

KOLPORTAŻ:
kolportaz@cogito.com.pl,
tel. 22 610 11 64

PRENUMERATA:
prenumerata@cogito.com.pl,
tel. 22 610 11 71, 515 359 321

SKLEP INTERNETOWY
www.edukram.pl
tel. 22 610 11 71, 515 359 321,
bokcogito@cogito.com.pl

WYDAWCA:
GRUPA COGITO Sp. z o.o.

PREZES ZARZĄDU: Alina Kuźmina

DRUK: Opolgraf S.A.

Zdjęcia na licencji Shutterstock.com

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo do skrótów, adiacji, redagowania nadsyłanych tekstów. Za treść ogłoszeń redakcja ponosi odpowiedzialność w granicach wskazanych w ust. 2 art. 42 ustawy Prawo prasowe. Wydawca miesięcznika „COGITO” ostrzega, że sprzedaż aktualnych i archiwalnych numerów naszego pisma po cenie niższej lub wyższej niż wydrukowana na okładce jest działaniem bezprawnym, przynoszącym szkodę wydawcy. W związku z tym osoby dokonujące nielegalnej sprzedaży „COGITO” będą pociągnięte do odpowiedzialności karnej i cywilnej.

W tym numerze:

WAŻNE TEMATY I ROZMOWY

6 Nasz głos: Wrażliwość nie jest słabością!

Mówi **Pola Pietrzak**, uzdolniona artystycznie uczennica klasy maturalnej z XV LO w Poznaniu.

7 Punkt widzenia: Social media – czy decydują o naszej wartości?

Podglądamy profile naszych znajomych, czytamy ich posty, porównujemy się z innymi. Przeżywamy brak serduszka od znajomych przy naszych komentarzach. Myślimy więc, że nie jesteśmy wystarczająco dobrzy. Stajemy się nieszcześliwi...

10 Inspiracje: Pomagamy, bo chcemy!

Emilia Czarnowska, Oliwier Łempicki i Miłosz Otoliniński uczęszczają do LXXII LO im. gen. Jakuba Jasińskiego w Warszawie, są uczniami klasy ratowniczej. Czują, że mają do tego powołanie.

12 Pasje: Wybieram rewolucję w nauce

Aleksander Zieliński, uczeń Publicznego Liceum Ogólnokształcącego Politechniki Łódzkiej, zamierza dokonać w nauce prawdziwej rewolucji. Jest laureatem Konkursu Prac Młodych Naukowców Unii Europejskiej (EUCYS).

14 Wokół psyche: Czego uczą mózg „złe” emocje?

Mówi **dr hab. Ewelina Knapska**, psycholożka i biolożka, kierowniczką Pracowni Neurobiologii Emocji w Instytucie Biologii Doświadczalnej PAN.

POMYSŁY NA STUDIA

17 Studia news Dlaczego warto studiować game design, biotechnologię przemysłową i twórcze pisanie.

18 Studia przyszłości: Kierunek dla twórców animacji

Gabi Bania, 22-letnia twórczyni filmów animowanych, które prezentowane były na 230 festiwalach w 30 krajach świata, kończy studia magisterskie na wydziale animacji komputerowej na University of South Wales w Wielkiej Brytanii.

21 Kierunek dla humanistów: Historia jest dla pasjonatów wiedzy

„Studia historyczne dają wiedzę i umiejętności, dzięki którym można się odnaleźć w wielu zawodach” – mówi **Michał Schoeneich**, student Uniwersytetu Warszawskiego.

NIE PRZEGAP!

Nowy numer i archiwalne wydania „COGITO”
udostępniamy w postaci e-wydań w supercenie
– TYLKO 9,00 ZŁ!

Polecamy e-wydanie specjalne
„NOWA MATURA. Powtórka
do matury z języka polskiego
i matematyki” w cenie 32,90 ZŁ!

„Chemia. Testy maturalne” w cenie 18,90 ZŁ!

Możesz też mieć nasze bestsellery – e-wydania
specjalne „Biologia. Testy maturalne”,
„Testy maturalne. Język polski i matematyka”
w promocyjnej cenie 9,99 ZŁ! Klikajcie na:
<https://www.edukram.pl/kategoria-produktu/e-cogito/>

Uwaga!

**Wzięłeś UDZIAŁ
w interesującym projekcie?
Coś CIEKAWEGO wydarzyło się
w twojej szkole?**

Napisz nam o tym! Zostań
korespondentem „Cogito”.
Wyślij e-maila na adres:
cogito@cogito.com.pl

24 Twoja przyszłość: Nauczyciel też uczeń

„Wiek XXI jest wiekiem szkoleń. Może warto pomyśleć
o tym, żeby zawodowo uczyć dorosłych?” – mówi
Katarzyna Pol, ekspert edukacji przedszkolnej
i szkolnej.

KULTURA I TWÓRCZOŚĆ

25 Polecajki książkowe

Książka, dzięki której nauka będzie prostsza
i ciekawsza.

26 Polecajki filmowe

Co warto obejrzeć w kinie, a co na streamie?

28 Czas na debiut

Wasza twórczość literacka. Czekamy też na
zgłoszenia!

SZKOŁA I MATURA

30 WOS na maturze: Jak Amerykanie wybierają swojego prezydenta?

5 listopada 2024 r. Amerykanie będą po raz
sześćdziesiąty w historii Stanów Zjednoczonych
wybierać prezydenta. Na czym polegają wybory
prezydenckie w kraju, który jako pierwszy na świecie
miał swoją konstytucję?

33 Matura ustna: Zadania do „Dziadów” cz. III Adama Mickiewicza

To jedna z najważniejszych
i najtrudniejszych licealnych lektur.

40 Lektura z podstawy: „Ferdynand” Witolda Gombrowicza

Bezsensowne przygody Józia – trzydziestolatka
umieszczonego w szkole. Dziwaczny język.
Nierozumiały tytuł i to końcowe „Koniec i bomba/
A kto czytał, ten trąba”. Czy autor kpi z czytelnika?

45 Lektura na rozszerzenie: „Treny” Jana Kochanowskiego

Skąd w twórczości poety, który tak dowcipkował we
fraszkach i opiewał uroki wsi w pogodnych pieśniach,
ten smutek i żal?

48 Przepis na wypracowanie: Rozprawka o obowiązkach

Powinności ludzi wobec świata i rozmaite ich
pojmowanie są częstym tematem tekstów kultury,
w tym utworów literackich. Piszemy na ten temat
pracę.

53 Matura rozszerzona: Intertekstualność i jej funkcja w utworach literackich

Powtarzamy zagadnienia z poziomu rozszerzonego
i piszemy konspekty przykładowych wypracowań.

60 Matura z języka angielskiego Przykładowy arkusz egzaminacyjny z języka angielskiego na poziom rozszerzony zgodny z wytycznymi CKE w 2025 r.

Jesteś w kryzysie?

Masz problem, z którym sobie nie radzisz?

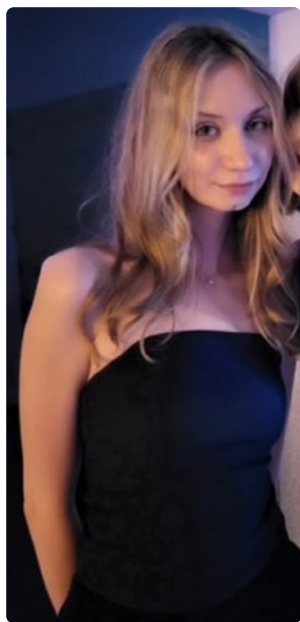
Nie bój się prosić o pomoc.

TU ZNAJDZIESZ WSPARCIE!

116 111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży
(bezpłatny, anonimowy, można zadzwonić lub
napisać maila przez stronę www.116111.pl lub
porozmawiać na czacie, 7 dni w tygodniu 24 h)

800 120 226 – Policyjny Telefon Zaufania
ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
(bezpłatnie, pon.–pt., 9.30–15.30)

22 668 70 00 lub **116 123** – Poradnia
Telefoniczna „Niebieskiej Linii” (bezpłatnie,
7 dni w tygodniu 24 h)

WRAŻLIWOŚĆ nie jest SŁABOŚCIĄ!

„Lubię chodzić po galeriach sztuki i wybierać obrazy, które do mnie przemawiają, zastanowić się, dlaczego zwróciłam uwagę właśnie na ten obraz, dlaczego wywołuje we mnie emocje. Czuję też, że potrzebuję teraz doświadczać nowych rzeczy” – mówi **Pola Pietrzak**, uzdolniona artystycznie uczennica klasy maturalnej z XV LO w Poznaniu.

Ola Siewko: Z ostatniego raportu „Nigdy więcej samotności” wynika, że do samotności przyznaje się aż 65% ludzi młodych w wieku od 13 do 28 lat. Ponad 32% deklaruje, że odczuwa ją często, a 33% – czasami. Te wyniki są alarmujące...

POLA PIETRZAK: Osobiście nie doświadczam samotności, ale wydaje mi się, że to jest też kwestia telefonów, oczekujemy tego, że wszyscy będą do nas pisać, że w każdym momencie każdy może się z nami skontaktować, a jeżeli nie dostajemy żadnej wiadomości, to myślimy tylko o tym, że ktoś do nas nie napisał, a przecież mógłby. Ale też widzę, po niektórych osobach z klasy, że nie potrafią się do końca odnaleźć i siedzą same w klasie, choć poza szkołą mają znajomych. To zależy od środowiska. Dla mnie jednak ludzie są bardzo ważni. Przede wszystkim wspierają mnie, pomagają w sytuacjach życiowych, zawsze mogę skorzystać z ich opinii, nawet w błahych sytuacjach, np. gdy czegoś nie pamiętam. Lubię z ludźmi robić coś ciekawego. Blisko mnie jest sześć dziewczyn, każda z nas ma inny charakter czy temperament, ale razem tworzymy bardzo zgraną grupę. Możemy ze sobą dyskutować na przeróżne tematy.

DOBRE JEST CZUĆ WIĘCEJ. ZDAJĘ SOBIE SPRAWĘ, ŻE NIE JEST TO POPULARNE, ALE W MOIM NAJBLIŻSZYM GRONIE WIELU ZNAJOMYCH MA TAKĄ WRAŻLIWOŚĆ.

Są badania, które pokazują, że ludzie, którzy się ze sobą przyjaźnią, mogą różnić się zainteresowaniami, pasjami, ale to, co ich łączy, to właśnie wrażliwość, to, w jaki sposób odbierają świat. Wiem od Twoich znajomych, że masz w sobie wrażliwość na innych, która wcale nie jest słabością, ale siłą.

Coś w tym jest, że wrażliwość łączy, bo nawet jeśli mamy inne zdanie na jakiś temat, to z dziewczynami możemy o tym porozmawiać. Dobrze jest czuć więcej. Zdam sobie sprawę, że nie jest to popularne, ale w moim najbliższym gronie wielu znajomych ma taką wrażliwość.

Czy właśnie ta umiejętność wrażliwego postrzegania świata pomaga Ci w Twojej twórczości malarskiej czy teatralnej?

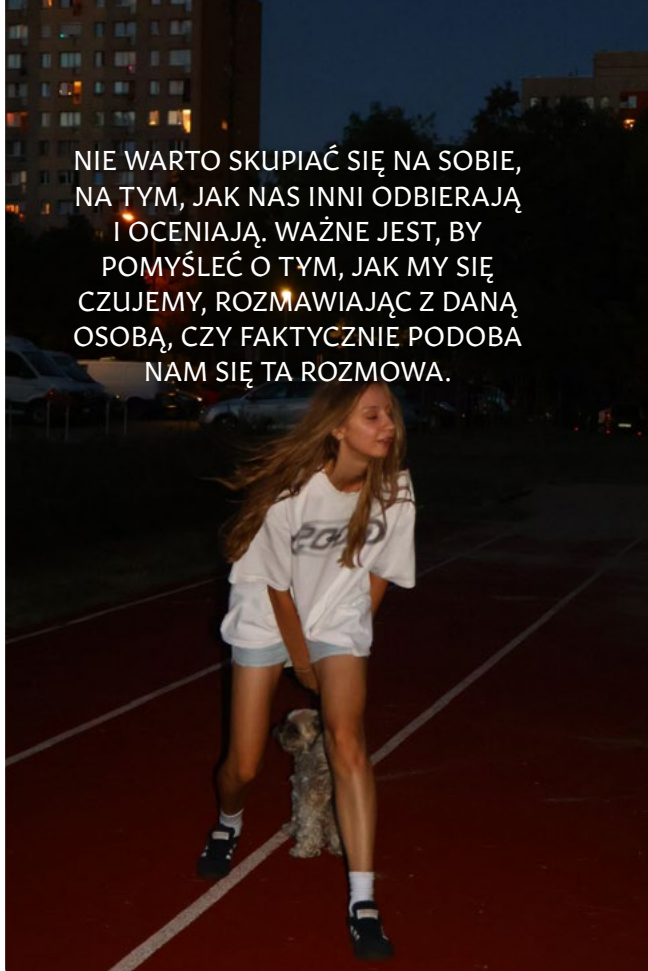
Zdecydowanie tak. Choć w tej chwili, ze względu na maturę, ograniczyłam swoją aktywność w teatrze. Na pewno aktorstwo pomogło mi pokonać nieśmiałość, podoba mi się to, że musiałam wyjść ze swojej

strefy komfortu, by wcielić się w różne role, grałam między innymi w „Balladach i romansach” Adama Mickiewicza czy w sztuce pt. „Król umiera, czyli ceremonia”, a także w „Sherlocku Holmesie”. To nie były główne role, ale dla mnie istotna była gra i właśnie to wyjście ze strefy komfortu. Występowałam na nie swoim terenie, w teatrze Proscenium w VIII LO w Poznaniu, czyli nie w mojej szkole. Poznałam bardzo dużo ludzi.

Teraz skupiam się na nauce, no i próbuję odnaleźć swoją artystyczną drogę w malarstwie, przygotowuję teczkę na ASP. Uczę się rysunku, malarstwa, ale też szukam tego, co chciałabym sama tworzyć. Poszukuję okazji do robienia nowych rzeczy. Lubię chodzić po galeriach sztuki i wybierać obrazy, które faktycznie do mnie przemawiają, zastanowić się, dlaczego zwróciłam uwagę właśnie na ten obraz, dlaczego wywołuje we mnie emocje. Czuję, że potrzebuję doświadczać dużo nowych rzeczy. Staram się więc stawiać siebie w nowych sytuacjach, uczę się dokonywać wyborów, odmawiać, gdy czuję, że coś nie jest dla mnie. Staram się pomagać innym ludziom, chociaż spróbować zrozumieć ich, nie naciskać na nich. Bardzo ważne są dla mnie relacje z innymi.

NIE WARTO SKUPIAĆ SIĘ NA SOBIE,
NA TYM, JAK NAS INNI ODBIERAJĄ
I OCENIAJĄ. WAŻNE JEST, BY
POMYŚLEĆ O TYM, JAK MY SIĘ
CZUJEMY, ROZMAWIAJĄC Z DANĄ
OSOBA, CZY FAKTYCZNIE PODOBA
NAM SIĘ TA ROZMOWA.

Co radzisz osobom nieśmiałym, które nie potrafią wyjść ze strefy komfortu?

Przyjrzeć się swoim relacjom z ludźmi. Nie warto skupiać się na sobie, na tym, jak nas inni odbierają i oceniają. Ważne jest, by pomyśleć o tym, jak my się czujemy, rozmawiając z daną osobą, czy faktycznie podoba nam się ta rozmowa.

To bardzo ważne, co mówisz, bo często popełniamy taki błąd, że za bardzo się skupiamy na tym, jak ktoś nas odbiera, a nie na tym, jak sami czujemy się w danej relacji. Czy tylko z tym młodzi ludzie mają problem?

Wydaje mi się, że bolączką jest komunikacja w social mediach. Młodzi ludzie mają problem z tym, jak są postrzegani na Instagramie, jak inni ludzie reagują na ich posty. Social media mają zbyt duży wpływ na nasze samopoczucie. Ciężko jednak bez nich żyć, być na bieżąco. Wszystko jest teraz w Internecie. Dlatego ważne jest, by mieć wokół siebie ludzi, z którymi możemy się spotkać, porozmawiać.

Czy masz książkę, która jest dla Ciebie ważna?

Przeczytałam właśnie „Rok 1984” i jest to bardzo aktualna książka, również dla nas. Ważną książką jest „Szkłany klosz” Sylvii Plath, nie tylko dla mnie, bo wiele moich koleżanek też ją przeczytało. Ta powieść przemawia do nas, dotyka wewnętrznie, dzięki niej dowiadujemy się czegoś o sobie.

Mamy różne pasje, pomysły na siebie, ale wielu z nas łączy lęk przed tym, że jeśli się nie kliknie, nie załajkuje, to się nie będzie istnieć.

CZY WIECIE, ŻE JUŻ PO 5-6 GODZINACH AUTOMATYCZNEGO PRZEGLĄDANIA TREŚCI PRZEZ KONTO, KTÓRE BADACZE SKONFIGUROWALI DLA 13-LETNIEGO UŻYTKOWNIKA, CO DRUGA TREŚĆ PODSUWANA PRZEZ ALGORYTM TIKTOKA DOTYCZYŁA PROBLEMÓW ZE ZDROWIEM PSYCHICZNYM?!

Prawdopodobnie zdajemy sobie sprawę z tego, że nie da się „przeczytać całego Internetu” i trzymać ręki na pulsie świata. A mimo to, bez względu na porę dnia i okoliczności, sprawdzamy, co robią rodzina, znajomi, popularne osoby, ulubione marki. Śledzimy statusy, lajkujemy, scrollujemy, followujemy, recenzujemy, meldujemy... Ale też uważnie obserwujemy, jak inni reagują na nasze posty, komentarze. Brak serduszka przy wiadomości wprawia nas w gorszy nastrój. Czujemy się niewystarczająco dobrzy, atrakcyjni... Dlaczego swoją wartość mierzymy lajkami?

PROBLEM GLOBALNY – ALARMUJE AMNESTY INTERNATIONAL

Jesteśmy przebadzcowani, przeinformowani, ale i tak odnosimy wrażenie, że omija nas wszystko to, co dobre, ciekawe, wartościowe i ważne. Jest tak nie tylko w Polsce, ale i na całym świecie. Organizacja Amnesty International zebrała wypowiedzi 550 dzieci i młodych ludzi w wieku od 13 do 24 lat z 45 krajów, żeby lepiej zrozumieć ich doświadczenia, obawy oraz postawę wobec mediów społecznościowych. Z badań AI wynika, że aż 59% ankietowanych spędza przeciętnie więcej niż dwie godziny dziennie w serwisach społecznościowych. Jak czytamy w raporcie, większość docenia je za różnorodność i dostępność treści oraz możliwość inicjowania różnych działań, aktywizmu i kreatywności. Ale social media często zawierają szkodliwe treści i są uzależniające. Jedno z badań AI pokazało, jak szybko i skutecznie algorytm TikToka profiluje nastoletnich użytkowników, wychwytyując ich niepokój i depresyjny nastrój.